

УДК 341.24:347.824 (043.2)

Левківська Н.П., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Рибікова Г.В., к.ю.н.

МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ ЯК ДЖЕРЕЛА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ В ЦИВІЛЬНІЙ АВІАЦІЇ

Відповідальність за злочини в цивільній авіації передбачена українським законодавством, а саме Кримінальним кодексом України, та міжнародним законодавством, зокрема Токійською конвенцією 1969 р., яка застосовується до злочинів, вчинених на борту повітряного судна (крадіжки, вбивства, провезення наркотиків тощо), вона є першим міжнародним документом, прийнятим в цій галузі, який запропонував визначення поняття злочинів в повітрі.

Ця Конвенція є єдиною, що містить норми, які регламентують дії командира і членів екіпажу при вчиненні незаконного акту на борту судна або спробі його вчинення. Командир може застосувати до винуватих осіб заходи примусу, а також вимагати або дозволити допомогу інших членів екіпажу і просити (дозволяти), але не вимагати допомоги пасажирів для вжиття названих заходів примусу [1].

За дії, вчиненні відповідно до Токійської конвенції, ані командир повітряного судна, ані інший член екіпажу, ані пасажир або власник чи експлуатант повітряного судна не несуть відповідальності за жодного судового розгляду з приводу поведження з особою, проти якої дії були вчинені [1].

У 1970 р. у Гаазі була прийнята Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден. Та також у 1971 р. в Монреалі була укладена багатостороння Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації. Україна є учасницею обох конвенцій. Вони містять нові поняття та нові засоби протидії злочинам в міжнародному повітрі.

Згідно зі ст. 1 Гаазької конвенції 1970 р. будь-яка особа на борту повітряного судна, що перебуває у польоті, скоює злочин, якщо вона:

а) незаконно, шляхом насильства, або загрози застосування насильства, або шляхом будь-якої іншої форми залякування

захоплює це повітряне судно, чи здійснює над ним контроль, чи намагається вчинити будь-яку таку дію;

б) є співучасником особи, яка скоює або намагається вчинити будь-яку таку дію [3].

Але, Гаазька конвенція 1970 р. не застосовується до повітряних суден, задіяних на військовій, митній та поліцейській службі, її дія поширюється лише на випадки, коли місце зльоту або фактичної посадки повітряного судна знаходиться за межами держави його реєстрації. Іншими словами, Конвенція не застосовується до внутрішніх польотів, проте не має значення, чи здійснювало повітряне судно міжнародний політ або політ по внутрішніх лініях [3].

Відповідно до ст. 1 Монреальської конвенції 1971 р. будь-яка особа скоює злочин, якщо вона незаконно і навмисно:

а) скоює акт насильства щодо осіб/особи, яка перебуває на борту повітряного судна у польоті, якщо такий акт може загрожувати безпеці цього повітряного судна;

б) руйнує повітряне судно, що перебуває в експлуатації, або заподіює цьому повітряному судну пошкодження, що виводить його з ладу або може загрожувати безпеці у польоті;

в) вміщує або скоює дії, що призводять до вміщення на повітряне судно, яке перебуває в експлуатації, у будь-який спосіб пристрій або речовину, що може зруйнувати таке повітряне судно, або заподіяти пошкодження, що виводить його з ладу, або заподіяти пошкодження, що може загрожувати його безпеці у польоті;

г) руйнує або пошкоджує аеронавігаційне обладнання або втручається в його експлуатацію, якщо такий акт може загрожувати безпеці повітряних суден у польоті;

д) повідомляє явно помилкові відомості, створюючи тим самим загрозу безпеці повітряного судна у польоті.

Будь-яка особа також скоює злочин, якщо вона:

а) намагається вчинити якийсь зі злочинів, згаданих вище;

б) є співучасником особи, яка скоює або намагається вчинити будь-який такий злочин [2].

Ця Конвенція в основному дублює положення Гаазької конвенції 1970 р. з питань юрисдикції з названих злочинів, процесуальних заходів затримання, видачі, покарання злочинців, розслідування обставин злочину і т. ін.

В конвенціях сформульовано або повний склад злочину, або окремі його частини, що включають приписи, орієнтовані на

спільне їх застосування з відповідними нормами національних кримінальних законів.

Література

1. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна (Токіо, 14 вересня 1963 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_244

2. Конвенция о борьбе с незаконными актами, направленными против безопасности гражданской авиации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_165

3. Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_922